

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE
DER KONINKLIJKE NEDERL. AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM
OVER 1951

VERSLAG
VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE OVER 1951

Voor het eerst is de commissie afgeweken van haar gewoonte, één vragenlijst tegen het eind van het jaar uit te zenden; in plaats daarvan heeft zij zowel in Juni als in December aan haar medewerkers een vragenlijst doen toekomen, beide van de halve omvang als tot dusver gebruikelijk was. Op deze wijze hoopt zij tegemoet te zijn gekomen aan de bezwaren van diegenen, die zich beklaagd hebben over de opeenhoping der van hen verlangde werkzaamheden, wanneer zij twee of drie lijsten tegelijk ter invulling ontvangen. Zowel lijst 19 als lijst 20 bevatten vragen van uiteenlopende aard.

Op 31 December 1951 waren in totaal 29.678 ingevulde lijsten op het bureau aanwezig, en wel als volgt verdeeld: van lijst 1: 2299 exx., van lijst 2: 2297 exx., van lijst 3: 2404 exx., van lijst G.V.: 1897 exx., van lijst 4: 1582 exx., van lijst 5: 1768 exx., van lijst 6: 1539 exx., van lijst 7: 1459 exx., van lijst 8: 1437 exx., van lijst 9: 1285 exx., van lijst 10: 1536 exx., van lijst 11: 1105 exx., van lijst 12: 784 exx., van lijst 13: 1042 exx., van lijst 14: 1050 exx., van lijst 15: 1288 exx., van lijst 16: 1207 exx., van lijst 17: 1220 exx., van lijst 18: 1248 exx., van lijst 19: 1231 exx. In de loop van het jaar werden 3738 ingevulde lijsten ontvangen.

Als bijdrage voor de vijfde aflevering van de „Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland” werden vanwege het bureau der commissie in de Akademiereeks gedrukt de kaarten kous, broek, moeder en schoonzuster, alle vier door de secretaris der commissie getekend. Een overleg van de heer Kloeke met de uitgever van de atlas heeft geleid tot een verlaging van het aantal kaarten van 15 tot 10 per aflevering. Hierdoor zal het mogelijk zijn dat in 1952 de vijfde aflevering, die dan dus uit 10 kaarten zal bestaan, het licht ziet. De onderhandelingen met de Topografische Dienst, waarover in het vorige jaarverslag het een en ander meegedeeld

is, hebben nog niet tot een reductie van de drukkosten der kaarten geleid en de kansen daarop worden steeds geringer. Voorlopig zullen dientengevolge niet meer dan vier tot zes kaarten per jaar gedrukt kunnen worden. Indien dit getal kan worden gehandhaafd, kan dus elke twee jaar een aflevering van de atlas in druk verschijnen.

De commissie is er niet in geslaagd, voor de bibliografie der Nederlandse dialecten een uitgever te vinden, die bereid is dit werk op voor haar aannemelijke voorwaarden uit te geven. Des te verheugender is dan ook, dat de Afdeling Letterkunde der Akademie deze uitgave op zich heeft genomen. Wanneer dit jaarverslag verschijnt, is de bibliografie reeds ter perse.

Minder verheugend is hetgeen over het tijdschrift „Taal en Tongval” kan worden meegedeeld. Nog steeds is de commissie er niet in geslaagd, voor deze periodiek, die haar officiële orgaan is, een subsidie te verkrijgen of het aantal abonné's zo op te voeren, dat uit de abonnementen een belangrijk deel der kosten zou kunnen worden bestreden. Het tijdschrift kan zich dus alleen handhaven dank zij het subsidie dat de Belgische regering er aan verleent. De enige aflevering van de tweede jaargang, gedateerd 1 December 1950, is in het begin van 1951 verschenen. Een nieuwe aflevering, de eerste van de derde jaargang (1951), is ter perse en zal begin 1952 het licht zien.

In samenwerking met de Commissie voor Naamkunde werd op 29 December een symposion gehouden, waarop Dr. P. J. R. Modderman (Amersfoort) en Mw. Dr. A. R. Hol (Ingen) een voordracht hielden, respectievelijk over de bewoningsgeschiedenis van de rivierkleistreek en het dialect van dit gebied (beide met lichtbeelden). Indien de financiën dit toelaten zal het verslag van de lezing van Mw. Hol in de „Bijdragen en Mededelingen” der commissie worden opgenomen. In verband met de zorgelijke financiële situatie, waarin de commissie verkeert, zal het verslag van het achtste symposion, waarop de secretaris der commissie de methode voor woordgeografisch onderzoek heeft besproken, niet in de „Bijdragen en Mededelingen” verschijnen. Als no. XII

verscheen in deze reeks een verhandeling van ons medelid Weijnen over „Taalgeografie en interne taalkunde”.

Mevrouw Y. Pintelon-van Loo, wier medewerking voor Vlaanderen ook in het vorige jaarverslag al dankbaar werd gememo-reerd, heeft ook in het afgelopen jaar haar hulp verleend bij de contrôle van de Zuidnederlandse gegevens voor de dialectkaarten. Ten gevolge van haar drukke werkzaamheden heeft zij deze hulp-verlening echter moeten beperken. Een aantal al eerder door haar bijeengebrachte gegevens, die zij aan het bureau heeft toegezonden, is een welkome bijdrage geweest voor de verbetering van enkele al ontworpen kaarten. Verder heeft ook Prof. Dr. W. Pée hierbij zijn medewerking verleend. Aangezien steeds meer blijkt, dat het voor het bureau niet mogelijk is, de gegevens voor Vlaanderen zonder interpretatie van Vlamingen op de juiste wijze te gebruiken, zal getracht worden voor alle nog te verschijnen kaarten de mede-werking van Vlaamse deskundigen te verkrijgen. Het blijft in de hoogste mate te betreuren, dat de commissie er nog altijd niet in is kunnen slagen, een Vlaams filoloog aan het bureau te verbinden. Intussen schijnen de vooruitzichten op een verwerkelijking van deze gerechtvaardigde verlangens gunstig te staan.

De Secretaris vertegenwoordigde de commissie bij de 25-jarige herdenking van de Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie op 29 October te Brussel.

Mw. Dr. J. C. Daan heeft in het afgelopen jaar een aantal medewerkers en aspirant-medewerkers in de provincies Noord- en Zuid-Holland bezocht, om het persoonlijk contact tussen mede-werkers en bureau te versterken. De voorbereiding van de te drukken kaarten nam echter zoveel van haar tijd in beslag, dat zij in de laatste maanden van het jaar deze bezoeken vrijwel heeft moeten staken. Dit valt te meer te betreuren, omdat de mede-werkers blijf geven op deze bezoeken veel prijs te stellen; bovendien leveren zij meermalen een vruchtbare kritiek op de verschenen kaarten, die het werk van het bureau ten goede komt.

In samenwerking met de Volkskunde- en Naamkunde-commissies heeft de commissie ook in 1951 weer een aflevering der „Mede-

delingen van de Centrale Commissie voor onderzoek van het Nederlandse volkseigen" uitgegeven, waarin Mw. Daan over het samenstellen van de dialectvragenlijst heeft geschreven. Aangezien medewerkers herhaaldelijk kritiek uitoefenen op deze lijsten, leek het niet ondienstig, een uiteenzetting te geven van de motieven, die leiden tot het opnemen van een bepaalde vraag, en van de moeilijkheden die zich daarbij kunnen voordoen. Reeds thans is gebleken dat de medewerkers deze voorlichting op hoge prijs stellen.

De heer J. Fekkes stelde op verzoek van de Projectie Onderwijs Centrale te Amsterdam een lichtbeeldenstrook met verklarende tekst samen over „Taal en Volk van Nederland", die in 't bijzonder bedoeld is voor middelbare scholen, maar ook voor propagandistische doeleinden diensten kan verlenen. Deze lichtbeeldenstrook geeft een indruk van de werkzaamheden der dialect- en volkskunde-bureau's en van de betekenis daarvan.

Velen hebben de verzamelingen en de bibliotheek van het bureau geraadpleegd, terwijl een aantal buitenlandse bezoekers zich op de hoogte hebben gesteld van de werkwijze of er voor studiedoeleinden korter of langer tijd gewerkt hebben. Van dezen noemen we de heer Roger Viroux (Luik), Karl Schuster (Finland), Mw. M. van Dijk (Antwerpen), Mw. Dhoop (Leuven), Mw. Y. Stoops (Antwerpen), de heer Richard C. Clark (Philadelphia) en Prof. M. J. Hansinger (Teheran).

De secretaris en Mw. Daan gaven ook in dit jaar weer aan de candidandi in de Nederlandse letteren der Universiteit van Amsterdam colleges ter inleiding in de dialectologie. Dertien van hen maakten een stage op het bureau.

De plannen met betrekking tot het reizend laboratorium, waarover in het vorig jaarverslag is gesproken, zijn nog steeds niet verwezenlijkt. Wel is intussen een dicteerapparaat aangeschaft, dat reeds herhaaldelijk dienst heeft gedaan voor het opnemen van dialectteksten zowel als van vergaderingen.

Aankoop en schenkingen verrijkten ook ditmaal de bibliotheek

van het bureau met een aantal werken. De namen der schenkers zijn in bijlage II bij dit verslag opgenomen.

De commissie ontving een subsidie van de provincies Limburg over 1948 en 1949, Gelderland over 1950 en Noord-Brabant over 1951 (respectievelijk f 100.—, f 100.—, f 200.— en f 100.—). Van de donateurs, wier namen in bijlage I worden genoemd, werd een bedrag van f 57.50 aan donaties ontvangen.

Voor de mutaties in het personeel zij verwezen naar het verslag van de Centrale commissie, voor het financieel beheer naar de rekening en verantwoording van deze commissie.

*Namens de Dialecten-commissie der Koninklijke
Nederlandse Akademie van Wetenschappen:*

C. B. VAN HAERINGEN, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester.*

BIJLAGE I

Lijst van Donateurs van de Dialecten-commissie:

M. E. Daan, Prof. Dr. C. F. A. van Dam, Dr. H. J. E. Endepols, Prof. Dr. K. Fokkema, Mw. Dr. H. C. M. Ghijsen, Mw. M. Goedhart-van Alebeek, Mw. Dr. A. R. Hol, Mw. Dra. H. A. Huygens-Wijma, Dr. W. A. F. Janssen, Mw. Dr. J. H. van Lessen, Mw. C. A. A. Mulder, J. M. Renders, Dr. J. Smit, Prof. Dr. G. Stuiveling, Dr. J. G. H. Tans, Mw. J. Tinbergen, P. van Vliet, J. H. de Vree van Gelder, S. S. D. Wehrens, Prof. Dr. J. Wils.

BIJLAGE II

Lijst van personen enz., die in 1951 boeken en handschriften aan het Centraal Bureau voor Nederlandse en Friese dialecten schonken:

Th. W. A. Ausems S.J., Prof. Dr. E. Blancquaert, Mw. Dr. J. C. Daan, H. van Dijk, Prof. Dr. B. Faddegon, Mw. Dr. E. Fischer-Jørgensen, Prof. Dr. L. Grootaers, Prof. Dr. W. Gs Hellinga, Mw. Dr. A. R. Hol, Gunnar Knudsen, Koninklijk Meteorologisch Instituut voor België, H. van Laar, Dr. J. J. Mak, Prof. Dr. W. Mitzka, Drukkerij en Uitgeverij „Neerlandia”, Prof. Dr. W. Niekerken, Prof. Dr. Manuel de Paiva Boléo, R. Pinon, H. Quistorf, Dr. W. Roukens, Past. F. Schleiden, H. G. Sekhuis, Dr. J. F. Steenhuis, A. W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij N.V., Universiteitsbibliotheek Lund, Mw. W. Vaarzon Morel, Prof. Dr. M. Valkhoff, M. A. F. van de Velde, Mw. T. Wijnholds-Mein, H. Zimmerman.